

U D E S C H I N W E R T U R

Wekelijks Mededelingenblad ten behoeve van de Gede-
tineerden in de Byz. Strafgevangenis, Leeuwarden.

HET B.S.L. - KOOR VOOR DE RADIO

14 December j.l. was eindelijk voor velen een lang verwacht ogenblik aangebroken: Opname voor de radio! Een van de hoogtepunten in het bestaan van het B.S.L.-Koor.

Het was drie uur toen de grijze reportagewagen van de Nederlandse Radio Unie de binnenplaats opreed. Even daarna werd de kabel uitgerold en de microfoon opgesteld in de Kerkzaal, waar het koor reeds ongeduldig en een weinig nerveus zat te wachten. De eerste proefmaten werden gezongen. Hierbij deed zich een aardig moment voor, nl. toen Wim van der Berg even wegliep naar de opnamewagen om het geluid te controleren en het koor, thans zonder dirigent, correct bleef doorzingen.

In de zaal hadden enkele belangstellenden plaats genomen, waarbij we behalve de Directeur en andere leden van de Directie nog opmerkten de grijze ouder kinderrechtser Mr. de Jongh, en de Heer Dr. van der Griendt, Inspecteur Sociale Verzorging van het Departement van Justitie.

Nadat alle voorbereidingen nodig voor zulk een gebeurtenis waren getroffen, hief Wim van der Berg zijn dirigeerstok op, waarna een diepe stilte intrad. De omroeper nam zijn chronometer, plaatste zich voor de microfoon om de aanwijzing: "Opname over 5 seconden vanaf nu!" te geven, waarna hij precies 5 seconden later als eerste nummer aankondigde: "Gloria van A.B.H. Verhey".

Vervolgens zong het koor "Zum Sanctus" van Schubert en "Du Hirte Israels" van Bortnianski.

Bij het tweede nummer verraste het fortissimo de opname-technicus, zodat hij de overgang niet tijdig genoeg kon opvangen. Het nummer moest daarom overgezongen worden. Dit werd overigens het hoogtepunt van de middag, want het koor was op zijn best.

Met "Hymne an die Musik" van V. Lachner werd de opname besloten.

Het gezongene was onherroepelijk op de zwarte schijf vastgelegd. Even later hadden wij gelegenheid om in de reportagewagen het "Zum Sanctus" te horen. Deze opname wekte grote verwachtingen voor 25 December a.s. Op deze dag zal nl. om 14.00 uur de uitzending plaats vinden. Tot aller vreugde deelde de Directeur nog mede, dat allen dan in de gelegenheid gesteld zullen worden de reportage te beluisteren.

Als nu de enkele uittalingen van de technici, die wij opvingen, mogen geloven, dan zal deze uitzending een succes worden. 't Kan ook haast niet anders na de vele maanden van noodzaam studeren, die de wakkere dirigent met zijn mannen achter de rug hebben.

Dus tot.....23 December a.s., de dag, waarop we ons koor zullen kunnen beluisteren via de ether!

Meen niet, dat de menschen slagen door hun successen! Het komt meer voor, dat zij slagen door hun mislukkingen en hetgeen zij daardoor leeren!

.....
VOETBAL
.....

De aandachtige beschouwer van de voetbaluitslagen zal wel eens de opmerking hebben gemaakt, dat er in dit seizoen zo weinig doelpunten worden gemaakt en de meeste wedstrijden eindigen met een verschil van één doelpunt. Duidt dit nu op een overwegende invloed van de gezamenlijke achterhoedespelers, of op een zwak voorhoedespel? Zoals bekend mag worden verondersteld, wordt er in Nederland door de meeste clubs het stopperspilsysteem gespeeld. Voor 1940 was het een uitzondering als er een club in deze formatie speelde. We herinneren ons, hoe K.F.C. algemeen beschouwd werd als de eerste club, die het stopperspilsysteem bracht. De "Kogers" hebben een systeem gespeeld, dat door henzelf bedacht was en geheel afweek van het stopperspilsysteem, zoals wij dat in 1930 reeds door "Arsenal" in Londen zagen spelen. Ook "Feyenoord" en E.D.O. hebben een eigen systeem gespeeld, dat hierop neerkwam, dat men met 4 aanvallers speelde, terwijl een van de binnenspelers als z.g. "zwerper" optrad. Het Nederlandse elftal had indertijd zulk een zwerper in Kick Smit.

Tegenwoordig trachten dus de meeste clubs het stopperspilsysteem te spelen en hierin ligt dan de oorzaak van het maken van weinig doelpunten, niet omdat het een verdedigend systeem is, zoals men vaak beweert, maar omdat de spelers de tactiek nog niet onder de knie hebben. Wij hebben in Engeland verschillende wedstrijden gezien, waarbij de backs van "Arsenal" op de middencirkel stonden. Men kan dan toch moeilijk van een verdedigend systeem spreken.

Zoals de naam reeds aanduidt, is de spil in het stopperspilsysteem de man, waar alles om draait. Hij heeft een zeer aparte taak, die hierin bestaat, dat hij de midvoor van de tegenpartij moet uitschakelen. Dus een zuiver VERDEDIGENDE taak, waaruit men niet moet concluderen, dat hij alle ballen naar lukraak moet weg trappen, b.v. over de outlijn. Hij moet natuurlijk altijd trachten de bal goed aan zijn medespelers af te geven. En is het kardinale punt in het stopperspilsysteem, dat de spil de gehele wedstrijd door bij de midvoor van de tegenpartij blijft, waar hij ook staat. Gaat dus de midvoor naar de rechtsbuitenplaats, dan vindt men de stopperspil daar ook.

Nu begrijpt U meteen, welk een omzettingen dit in het elftal teweeg kan brengen, want de andere spelers moeten precies weten wat te doen. De backs blijven bij de buitenspelers, de kanthalves bij de binnenspelers, terwijl de eigen binnenspelers het middenveld opvullen, waardoor het z.g. "magisch vierkant" ontstaat, bestaande dus uit twee kanthalves en twee binnenspelers van één partij. Bij een aanval van partij A over links gaat de linksback van A mee naar voren en stelt de rechtsback van A zich voor het doel op, dus laat zijn vleugelspeler onigszins los. Een voornaam onderdeel van het spel, nl. de "Switch" d.i. het verwisselen van plaats, kan de gekste situaties veroorzaken. Men kan in 't algemeen zeggen, dat bij het stopperspilsysteem elke speler zijn vaste bewaking heeft. U zult zich ongetwijfeld herinneren, dat tijdens de laatste België-Holland-wedstrijd in Antwerpen, de Belgische linksback Anoul er plotseling met de bal van door ging en in het Hollandse doelgebied opdook. Wij zijn ervan overtuigd, dat op hetzelfde moment de Belgische linkshalf of linksbuiten (!) bij Abe Lenstra stond om die af te dekken.

Het is een publiek geheim, dat de Nederlandse Elftalcommissie lange tijd een verwoed tegenstander van bovengenoemd systeem is geweest. Men moest, min of meer gedwongen, er wel toe overgaan dit systeem te gaan spelen, omdat de meeste clubs deze spelwijze toepasten en het onmogelijk is de spelers, die de ene Zondag het stopperspilsysteem spelen, een week later een ander systeem op te leggen. Bovendien is het technisch kunnen van de meeste spelers van tegenwoordig ver beneden het peil van de vooroorlogse spelers.

De grote fout, die de meeste verenigingen maken, is deze, dat ze, ongeacht het voorradige spelersmateriaal, het stopperspilsysteem zijn gaan invoeren, daarmee hopend een goed figuur te slaan. Beter is het m.i. om eerst te zorgen, dat de spelers de techniek van het voetbalspel volkomen onder de knie hebben en een goede teugeest weten aan te kweken.

Op 1 Januari a.s. wordt op het H.F.C.-veld te Haarlem de traditionele wedstrijd H.F.C. - Oud-internationals gespeeld. Laatstgenoemd elftal is als volgt samengesteld: Halle, Caldenhove, Wilders, Bas Paauwe, Pollikaan, van Heel, Wels, Neute, Roozen, Smit en Mijnders. U zult ons toegeven, dat dit elftal (met uitzondering van Roozen) in zijn goede tijd stukken sterker heeft gespeeld, als de elftallen van tegenwoordig met het stopperspilsysteem. En heeft het Nederlandse

elftal indertijd, spelend met een aanvallende spil niet zijn grootste triomfen gevierd tegen zeer sterke buitenlandse ploegen? Het systeem veroordelen is geenszins onze bedoeling, maar we nemen ook niet voetstoots aan, dat we met dit systeem uit de moeilijkheden komen, waarin het Nederlandse voetbal zich momenteel bevindt.

Het is opvallend, dat de leidinggevende clubs in Nederland en heus niet de slechtsten met een aanvallende spil spelen nl. Heerenveen en S.V.V., waarmede we willen aantonen, dat het niet absoluut noodzakelijk is om het stoppersysteem te spelen wil men iets bereiken.

De competitie-wedstrijden van de afgelopen Zondag brachten weinig verrassingen. Alleen Blauw-Wit liet een veer tegen 't Gooi, zeer ten genoegen van S.V.V. en Ajax.

In het Oosten rekende Enschede voorlopig met A.G.O.V.V. af, dat echter door een beter spelgemiddelde nog bovenaan staat.

Het B.V.V.-terrein werd afgekeurd en daar N.A.C. van Willem II won, hebben de Brodinaars de leiding weer genomen in Afdeling IV.

In 't Noorden heeft Heerenveen op 't nippertje van G.V.A.V. gewonnen, na eerst met 3-0 te hebben voorgestaan, en daar Be Quick zo vriendelijk was om tegen haar oude rivale Velocitas gelijk te spelen, is het kampioenschap van Jonkman c.s. een kwestie van een paar weken.

In deze rubriek hebben we tot nog toe steeds over de kopploegen gesproken. Wij raden U echter aan de situatie onder aan de ranglijst eens te bekijken. Daar zal straks ook wat te koop zijn!.....

.....
ST. NICOLAASVERRASSING VOOR DE
ZIEKEN VAN DE B.S.L.
.....

Een mooi gebaar van de vereniging "Zonnestraal" - radioziekenbezoek van de K.R.O. - mag niet onvermeld blijven.

Deze vereniging, die zich ten doel stelt de zieken via de aether enige ontspanning te brengen en die hen door een geestelijk woord tracht te sterken, heeft het niet bij woorden alleen gelaten, maar de zieken - in dit geval ook de zieken van onze ziekenzaal - verrast met een mand met heerlijk fruit.

Hartelijk dank aan deze vereniging! Niet in de eerste plaats om de stoffelijke goederen zelf, maar vooral omdat zij door deze geste blijk heeft gegeven van een ruime opvatting, om ook zieken in gevangenschap, niet te vergeten.

.....
LITERATUUR
.....

Een dichter tracht de eigen kijk op alle gebeurtenissen steeds zo zuiver mogelijk uit de algemeen gebruikte talvormen en beeldspraak op te heffen. Bij de grote verschillen in denken en voelen, welke zich bij ons moderne mensen voordoen, is het daarom niet verwonderlijk, dat menig gedicht op het eerste gezicht duister en ontoegankelijk lijkt. Toch mogen we ons niet te snel bij het gevoel van onmacht en onwil, dat ons dan bekruipt, neerleggen. Indien we trachten, achter de woorden, die we op zichzelf wel begrijpen, doch, die ons in hun bijzondere schikking nietszeggend lijken, de visie van de dichter op iets dat ons ook aangaat te ontdekken, zal men menig gedicht zich plotseling als een bloem voor ons zien onthullen en zullen we wellicht dankbaar, verruimd, verblijd of gesticht ervaren, welk een wijsheid en schoonheid een begenadigd mens in enige versregels wist neer te leggen.

Het hiernavolgende gedichtje is van een onzer jongste dichters. (Guillaume van der Graft - In Exilio; uitgave A.A.M. Stols, 's-Gravenhage) Met uitzondering van het woord "refter" (eetzaal in een klooster), is het eigenlijk in "doodgewone" woorden geschreven en toch, welk een diep beleven van de Decem-berstemming ligt er in.

Tracht U zich dus zo'n eetzaal voor te stellen: de ingetogen monniken in hun pijen, die zwijgend voor hun plaatsen staan, het druilende licht, de koele glans van het tinnen oetgeroi. Daar ligt iets in van de stemming van een grijze Decembordag, zo als we die allen beleefd hebben; iets onzegbaars, dat

"December" is. En dat voor ons onzegbare, heeft de dichter ons nu gegeven, door deze prachtige beeldspraak.

Even schoon is de beeldspraak in de 3e en 4e regel. Wie deze regels leest en in zich opneemt, zal beseffen, hoe zuiver dit alles gezien is. De stilte, - dat zijn wij zelf in de stilte van zo'n Decemberdag - die bedachtzame kanttekeningen maakt bij de vage herinneringen aan vroeger.

Dit gedichtje is een eenheid van zien en beleven, welke niet door een poging tot verklaring, die in feite een uitoetrafeling is, nag worden teniet gedaan. Het wil met eerbied benaderd worden en van binnen uit gelezen worden. Doch dan zal het zich ook in al zijn eenvoudige schoonheid opendoen.

December

Nu 't wintert en de ingetogen dingen
als ordebroeders in de refter staan,
stilte bedachtzame kanttekeningen
schrijft bij een halfherinnerd voortbestaan,
versluikse beelden voor mijn ogen springen
(stralen waarboven het vroeg donker was,
topgevels die tegen de wolken hingen,
een huiskamer krijtwit verlicht met gas),
kont het mij weer als vroeger voor, of onder
een einder, die zich naar mij overboog,
de ophaalbrug tussen mij en het wonder
aflaat van zijn wanhoopsgebaar onhoog.

.....
SCHAAKRUBRIEK
.....

Zaterdagavond 11 December j.l. waren de enthousiaste schakers wederom bijeen; vóórdat de strijd tussen de 56 spelers losbrandde, werden eerst de ingediende voorstellen t.a.v. een passende naam in stemming gebracht.

Met vrijwel algemene stemmen werd de nog naamloze schaakvereniging gedoopt: "Het Blokhuis", welke plechtigheid zonder enige feestelijkheid verliep.

De andere voorstellen, zoals P.O.U.D. (Past op Uw dame) en R.I.O.S. (Rocheren is ons streven) konden geen genade vinden.

In het tweede nummer van ons orgaan, bij de behandeling van de relatieve waarde van de stukken, hebben wij erop gewezen, dat de pion aanvankelijk slechts geringe waarde heeft, nl. waarde: 1.

Met een enkel woord hebben wij U erop attent gemaakt, dat zo'n eenvoudige pion aan waarde wint naarmate hij de achterste lijn nadert, doch daar er hier en daar misverstand blijkt te bestaan omtrent deze pion-promotie, dient U er rekening mede te houden, dat een pion, welke de laatste rij bereikt, geruimd mag worden tegen een officier, d.w.z. tegen een dame, toren, loper, of paard, geheel naar eigen verkiezing.

Promoveert Uw pion en bezit U Uw dame nog, dan kunt U deze promoveerende pion toch tegen een dame inwisselen en U speelt net 2 dames verder. Vanzelfsprekend doet dan een ander stuk als dame dienst.

U vindt het misschien vreemd, dat U vrije keuze hebt t.a.v. het te ruilen stuk, want, zult U redeneren: "Een dame is toch veel meer waard dan elke andere officier".

In 't algemeen zal Uw keuze wel op de dame vallen, maar er kunnen stellingen in Uw spel voorkomen, waarin een ander stuk direct nat veroorzaakt.

Neemt U b.v. de volgende situatie:

Wit: Koning h2, Toren g2 en h1, Loper g1, pion h3. Zwart heeft een vrijpion op f2 en is aan zet. Uiteraard schuift hij door naar f1, vraagt hiervoor een paard en zegt "Mat". Deze handelingen vormen 1 zet.

Had zwart zonder na te denken een dame gekozen, dan had hij de partij natuurlijk nog gewonnen, maar daarvoor enige onnodige zetten moeten doen.

Wij hebben zojuist een schaaktechnische term gebruikt nl.: vrijpion. De definitie hiervan is de volgende:

De vrijpion is een pion, die geen vijandelijke pion tegenover zich heeft staan, noch op zijn lijn, noch op een aangrenzende lijn, zodat de weg naar de promotie open ligt.

Door Nimzowitsch is eens gezegd, dat de vrijpion een misdadiger is, die onder de strengste bewaking moet worden gehouden. Uiteraard is de beste bewaker voor zo'n gevaarlijke pion een stuk. Het dient vlak vóór de pion te worden geplaatst, om hen op deze wijze te blokkeren en bij voorkeur moet U dit doen, voordat zo'n vrijpion te ver is doorgedrongen.

Gewoonlijk zijn de lichte stukken, dus Loper en Paard het meest geschikt om deze blokkade te formeren. Later komen wij hierop uitvoeriger terug. Het kwam ons echter nuttig voor reeds nu op het kunnen ontstaan van een vrijpion te wijzen, want hij ontglipt U, voordat U er erg in hebt.

Nu wij toch met de pionnen bezig zijn, zouden wij ook nog Uw aandacht willen vestigen op de dubbelpion, d.w.z. twee pionnen van dezelfde kleur op één lijn. Let U hierop en tracht U zo'n vervelende dubbelpion te voorkomen, doch kunt U Uw tegenpartij door afruil b.v. zo'n dubbelpion bezorgen, dan moet U dit niet nalaten, want dit kan zijn stelling zeer zeker verzwakken.

Alverens over te gaan tot een systematische behandeling van de speltechniek, komt het ons beter voor, tenoer daar deze rubriek gelozen zal worden door beginnende schakers, die reeds gaarne hun nog geringe krachten met anderen meten, voort te gaan met het geven van nog enkele wenken, die juist voor het praktische spel zo belangrijk zijn.

Indien Uw Koning schaak gezet wordt, hetgeen door de tegenspeler meestal wordt aangekondigd, met "schaak" dan moet U dit onmiddellijk pareren, hetgeen op 3 manieren kan geschieden, te weten:

1. het schaakgevende stuk slaan
2. Uw koning naar een ander veld brengen, waar hij niet meer schaak staat
3. een stuk te plaatsen tussen Uw Koning en het aanvallende stuk.

Dit gaat natuurlijk niet op als het aanvallende stuk een paard is.

U ziet, dat zo'n schaakpaard een gevaarlijk beestje is.

Naast de term "schaak" kennen we nog de uitdrukkingen "aftrekschaak" en "dubbelschaak".

Aftrekschaak is zeer hinderlijk, want dit schaak wordt niet gegeven door het stuk, dat de zet doet, maar door het stuk, dat er achter staat verscho- len, zoals b.v. in de stelling: witte koning g3, zwart: toren g1, loper g2.

Neemt zwart zijn loper weg, dan staat wit's koning schaak. Zwart kan zelfs tegelijkertijd met zijn loper een stuk van wit aanvallen, zodat wit in een be- narde positie komt, want hij moet eerst zijn Koning aan het schaak onttrekken. De enige remedie tegen dubbelschaak is het verplaatsen van de Koning naar een ander veld.

Jaagt U achter de vijandelijke Koning aan in het eindspel b.v. dan moet U wel oppassen, dat U hen niet "pat" zet, in plaats van "mat". De Koning staat dan niet schaak, maar heeft geen enkele zet tot zijn beschikking zonder schaak te komen staan. Heeft de partij, wiens koning in zo'n stand komt geen stuk- ken of pionnen meer of kan hij eventuele nog aanwezige stukken of pionnen niet ver- zetten, dan is de partij remise.

.....
BOEKENNIEUWS
.....

AR 3451 - B. Traven - De schat van de Sierra Madre.

Traven is een van de meest gelezen auteurs op het gebied van de avonturenromans. Ook in dit boek verloochend hij zijn kwaliteiten niet. Zakelijk haast droog vertellend, voert hij ons met de hoofdpersoon, een aan lager wal ge- raakte blanke, uit de achterbuurten van een Mexicaanse havenstad, naar de olie- velden en vandaar naar de wildernissen van het binnenland, waar een schat heet verborgen te zijn. Het verhaal blijft voortdurend spannend, zonder dat Traven daar- bij zijn toevlucht tot onnatuurlijke verwickelingen behoeft te nemen. Jammer, dat de vertaler hier en daar de dialoog door Amsterdam's idioom heeft weergegeven. Het stoort de locale sfeer.

Zoals bekend is Traven zelf een mysterie. Niemand kent hen, zelfs zijn uitgever niet. Onlangs beweerde een Amerikaans journalist evenwel, dat hij de auteur, die zich intussen zijk geschreven heeft, in Mexico had opgespoord.

AW 724 - S. Vestdijk - Het eeuwige telaat.

"Als jaren komen, kan het uur bedanken" begint één van Vestdijk's sonnetten en even raakt de schrijver daar aan een probleem, dat hen jaren moet

hebben bezig gehouden, al eer hij er het wijze en rijke boekje, dat hier aangekondigd wordt, over kon schrijven. Vestdijk gaat uit van de subjectieve "te laat"-gewaarwording, welke we allen kennen en stelt haar speels en pretentieloos, doch op zeer knappe wijze, als alomvattend aspect van het tijdsprobleem in het algemeen.

Hiertoe roept hij in een achttal dialogen tussen een wijsgeer en diens leerling, de Prometheussage voor ons op en schetst aan de hand daarvan de ontwikkeling van het menselijk tijdsbesef, waarbij telkens de intellectuele en de intuïtieve interpretatie aan elkaar worden getoetst.

Geen ogenblik laat hij zich evenwel verleiden het onderwerp op schoolse wijze te behandelen, waardoor het boekje voor een ieder leesbaar wordt.

Ondanks de populariteit ligt er een waas van dichterlijke ernst over, straalt het een bezonken wijsheid uit, die zich in sommige passages waarin Vestdijk het gebied der metaphysica en ethica iets verder binnendringt tot aphorismen kristalliseert.

.....
RECLASSERINGS-AVOND
.....

14 December is een bewogen dag geweest voor de leden van het koor. Want niet alleen, dat bij de opname voor de radio reeds veel van hen gevergd werd, ook de avond zelf moesten ze nog eens het beste beentje voorzetten. Op 14 December j.l. werd nl. des avonds door de gedetineerden een concert aangeboden aan autoriteiten en reclasseringsbezoekers in de Kerkzaal van het gesticht. Een concert, dat voor de volle 100% geslaagd mag heten, een concert, dat een nieuw hoogtepunt werd in de geschiedenis van het gevangenisleven.

Bijna alle genodigden hadden aan de oproep gevolg gegeven en tot de laatste bank was bezet met vooraanstaande personen, leden van de rechterlijke macht en leden van de diverse reclasseringsverenigingen. Onder de aanwezigen bevond zich o.m. Mr. A.A.M. van der Meulen, Burgemeester van Leeuwarden, Dr. van der Griendt, Inspecteur Sociale Verzorging van het Departement van Justitie.

Even ging er een applausje op toen de vader van de dirigent met zijn familie in een der banken plaats nam.

Na een korte begroeting door Directeur Abr. Jansen zong het koor de aanwezigen "Komt allen tesamen" toe. Zuiver klonken de mannenstemmen in hun verschillende nuances door de zaal en brachten het publiek meteen in de vereiste stemming. Adventstemming, zoals de dirigent Win van der Berg zo terecht zei.

"Le Rossignol" van Géttry werd gaaf en goed gezongen en na de prachtige inzet van het koor waren onder de aanwezigen de verwachtingen voor de avond hoog gespannen. Dat deze verwachtingen ten volle beantwoord werden, bleek later.

Het daarop volgende muzikale gedeelte was minder goed. "Mondnacht auf der Alster" kon naar matig bekoren en we kregen sterk de indruk, dat de ensemble-loden wat zenuwachtig waren. Byzonder kwan dat tot uitdrukking bij het solo van de Heer Umbgrove, die we hetzelfde nummer (Spaanse dans van Moszkowski) wel gaver en gedurfter hebben horen spelen.

Maar de lichte teleurstelling werd direct weggenomen toen het koor "Zun Sanctus" van Schubert en "Hodie Christus" van Palestrina ten gehore bracht. Aangrijpend schoon en met volle overgave werden deze liederen gezongen. Het was een genot te zien hoe zeer de dirigent zijn mensen met zijn stokje in de macht heeft en hoe zuiver op zijn aanwijzingen wordt gereageerd. De prestaties van het koor stijgen zo langzamerhand tot wat men noemt "klassewerk".

Daarna werd door het trio de Sonate van Purcell ten gehore gebracht. De uitvoering van dit nummer werd een poging tot demonstratie van beter kunnen van het muziek-ensemble. Alleen de violist was af en toe onzeker. (Naar wij nader vernemen vond dit zijn oorzaak in het feit, dat hem de bril van de neus dreigde te vallen).

De "Hymne an die Musik", die vervolgens door het koor werd uitgevoerd, hebben we wel beter gehoord. Vermoedelijk is het vallen in toen en de kleine hapering toe te schrijven aan enige stoornis achter in de zaal, waardoor de aandacht even werd afgeleid.

Na de pauze rehabiliteerde zich het muziek-ensemble volkomen. De le trompettist heeft voor zijn blazen in "Leichte Kavallerie" een loffelijke vermelding verdiend, terwijl in dit nummer, zowel als bij "Wilhelm Tell" ook de violist op zijn best was. Hij was de zenuwen de baas geworden. Voortreffelijk samenspel en gezien de kleine bezetting van het ensemble bewonderenswaardig,

dat dergelijke voor grote orchestraties geschreven muziek er zó werd afgebracht. De fragmenten uit "Faust" werden foutloos gebracht. Bij de volgende koornummers was opvallend goed het "Gebed" van Bortnianski.

Een staaltje van technisch kunnen en van meesterschap leverden de Heren Burck en Wijnands met hun klarinettenduoet "Idylle brotonne" van Pillevestre. Het was ontroerend schoon of om het kernachtiger te zeggen: af!

Machtig klonk daarna het onvolprezen "Gloria" van Verhey weer door de zaal. Hier heeft het koor werkelijk het peil "le klas" bereikt. De avond was een daverend succes geworden, hetgeen trouwens in het stormachtige applaus voldoende tot uitdrukking werd gebracht.

Op verzoek van vele der aanwezigen moest het koor als toegift het inmiddels reeds overbokende "Moederzegen" zingen. Even aarzelde het koor -wellicht ontroerd door de aanwezigheid van zoveel dames in de zaal, waardoor de gedachten uitgingen naar eigen vrouwen en moeders- maar de dirigent haalde ze erdoor (of haalde het koor de dirigent erdoor?). Marinus van der Valk onderscheidde zich in zijn solopartij door beheertheid en bescheidenheid. Hij maakt vorderingen, voorwaar! Goed zo, Valk!

Namens de aanwezigen sprak de grijze 87-jarige oud-Kinderrechter, Mr. de Jongh, het slotwoord. Hij memoreerde hoe hij ruim 60 jaar lang gestreden had tegen het in Nederland zo lang gehandhaafde gevangenisstelsel, dat hij kernachtig kenmerkte als te zijn van "steen en staal" en hij bracht zijn ontroering en voldoening tot uiting, dat alles nu zo heel anders geworden was. Hij bracht hulde aan de initiatiefnemer, Directeur Jansen, die met Friese stijfhoofdigheid voorging in de nieuwe richting, waarin het gevangeniswezen behoort te worden ontwikkeld en van welke ontwikkeling men door de uitvoering van koor en orkest zo juist een staaltje had bijgewoond. Tenslotte dankte hij namens de aanwezigen voor het gebodene.

Een stormachtig applaus volgde op zijn woorden, waarmede aller gevoelens ten opzichte van het baanbrekend werk van de Directeur werden vertolkt.

Weer moest het koor een toegift zingen en koos hiervoor uit het grootse werk uit de opera "Herodiade" van Massenet: Romaines.

Na afloop, na het vertrek van de gasten, bleven de uitvoerenden nog even gezamenlijk gezellig in de Kerkzaal bijeen, onder het genot van een krentenbroodje en een goede sigaret. Er werden vergelijkingen getrokken tussen deze avond en die van Februari j.l. voor eenzelfde publiek gebracht. Unaniem was men van mening, dat deze avond wel de kroon spande, omdat men zelf kon voelen met het koor grote vorderingen te hebben gemaakt. Maar toch was er in Februari één ding beter en dat was de koffie!!

Henk van der Berg, vader van de dirigent, probeerde het koor, waarvoor hij alle bewondering had, nog enige technische aanwijzingen te geven en met brede handgebaren gaf hij aan hoe het "Heilig, heilig, heilig" moest worden gezongen. "Heilig moet je niet zingen, maar denken; en als je denkt, bidt dan en als je bidt, werk dan!"

Hij sprak het koor nog even toe en smeeke daarna Gods zegen af over de aanwezigen in dit gesticht.

De Heer I. Godée, Adjunct-Directeur, sloot deze avond met een kort toepasselijk woord.

.....
DE ONTWIKKELING VAN HET DENKEN
.....

In het denken van de primitieve volkeren nam de mythe een grote plaats in. Een mythe is een verhaal, waarin een gebeurtenis uit de oertijd wordt beschreven, een gebeurtenis, die zich echter in het heden heet te herhalen. De primitieve volkeren leefden in de veronderstelling, dat het verloop van het wereldgebeuren en van het natuurgebeuren reeds in die oertijd was vastgelegd, b.v. op- en ondergang der zon, eb en vloed enz. Maar de mythe is niet alleen een "sprookje". Het is het pogen van de mens om zich rekenschap te geven van bepaalde feiten. Het is eigenlijk een gemengde cosmologie (= kennis van hemellichamen en het heelal), anthropologie (= afstammingsleer) en theologie (= godsdienstwetenschap). God, wereld en mens zijn de inhoud van de mythe. Alle drie worden deze in de mythe teruggevonden.

De "mythische gedachte" is vaak nog een element in de wijsbegeerte van deze tijd. Maar de eerste filosofen konden zich wel heel moeilijk losmaken van deze gedachte.

De geschiedenis van de wijsbegeerte begint met de z.g. "Milesische natuurfilosofen" ook wel "Ionische natuurfilosofen" geheten. Zij werden zo genoemd

naar de Griekse stad Miletos, die in de zonde leefde voor Christus haar bloeiperiode beleefde en het middelpunt was van de Griekse cultuur. De voornaamsten van deze wijsgeren waren: Thales, Anaximander en Anaximenes.

Volgens Thales nu waren alle bestaande stoffen opgebouwd uit water en weer tot water te herleiden. De kosmos beschouwde hij als beziel, waartoe hij zich beriep op de magnetische krachten van barnsteen enz. Zijn wijsgerige stelling vindt o.m. bevestiging in de Griekse mythologie, waar Okeanos (= Oceaan) geldt als de schepper van goden en mensen.

De stelling "Alles is water" mag op zichzelf zeer aanvechtbaar zijn, de denker ziet daarachter een stelling, die van groter betekenis is nl. "Alles is één", welke verschijningsvorm de dingen ook aannemen. De leer van Thales e.a., waarbij de levende stof wordt aangengenen als grondslag voor het wereldbeeld wordt met een Grieks woord "hylozoïsme" genoemd.

Een stap verder gaat Anaximander, die het niet waagt een bepaalde stof als eerste grond te noemen, maar hij ziet alle stoffen ontstaan uit een onbepaalde oerstof "Apeiron" (= het Oneindige). Dit Apeiron schept heelallen en richt ze te gronde. Hij zegt zeer terecht, dat al hetgeen wij met onze zintuigen waarnemen eindig en begrensd is en achter alle eindigheid de Oneindigheid moet staan. De vergeldingsgedachte komt reeds in zijn natuurleer tot uitdrukking nl. als hij zegt "Waaruit dingen ontstaan, daarin zullen zij ook moeten ondergaan" (Vergelijk deze uitspraak eens met "Wie goed doet, goed ontmoet" of "Het kwaad straft zichzelf"). Anaximander projecteert over heel de kosmos een natuurlijke opstandigheid, die in de dood haar bestraffing vindt.

Volgens hem stijgen uit het Apeiron het Hete en het Koude op. Het Hete omsluit met gloeiende vlammen het Koude, d.i. de zich vormende aarde. Onder invloed van dampen vormen zich luchtlagen en de hemel. Hij stelde zich de aarde voor als een vrij in de ruimte zwevende cylinder. Uit het water zijn dan de levende wezens ontstaan en hij loopt met zijn visie vooruit op de later zo bekend geworden evolutieleer van Darwin.

Anaximenes wijst de lucht als oerstof aan. De leer van Anaximenes zou onbetekenend zijn als hij niet tevens de grondlegger was van het zielsbegrip in de wijsbegeerte. Hij zegt: "Evenals onze ziel, die lucht is, ons samenhoudt, zo onsluiten adem en lucht de ganze wereld".

De ziel is bij Anaximenes het principe van het leven of nog sterker: het leven zelf. De ziel houdt het lichaam samen en zonder ziel is het lichaam tot ontbinding gedoemd. Ook hier wordt het eigen leven als uitgangspunt genomen om de verklaring voor het natuurgebeuren aannemelijk te maken.

De verklaringsdrang van de Milesische wijsgeren is psychologisch begrijpelijk. Achter de vraag van het "waarom" van de vele wisselende toestanden, bewustzijnsverschijnselen enz. tracht men door te dringen tot het eigen "ik", dat als blijvend gevoeld wordt, als drager van al het veranderende.

Dit "ik", die drager, moet een gemeenschappelijke oorsprong hebben. Wie zoekt zal vinden, staat er geschreven. En hoe dezoekers der mensheid ten slotte de oorsprong en het doel in God vinden, zullen wij in volgende artikelen gadeslaan.

.....
OFFICIELE MEDEDELINGEN
.....

ONDERWIJS

Van 20 December 1948 tot 1 Januari 1949 zullen alle cursussen worden stopgezet en genieten leraren en leerlingen een korte vakantie.

Op Maandag 20 December a.s. moet een ieder, die studiemateriaal van de afdeling Onderwijs in bruikleen heeft, dit inleveren bij de reiniger van zijn zaal. In de collenflougel zal het studiemateriaal worden opgehaald. Niemand mag het studiemateriaal in zijn bezit houden.

Zij, die de vakgroep volgen, leveren de boeken bij hun leraar in, evenals degenen, die lessen volgen van de Heren Everout, Kooyman, Staal en Vredevoort.

Wie prijs groep stelt het studiemateriaal terug te ontvangen, dient een overzichtslijst te maken, waarin naam en nummer moet voorkomen, in het desbetreffende boek te leggen.

De leraren kunnen volstaan met in de boeken een briefje met hun naam en registernummer te leggen.

POSTWISSELS

De gedetineerden voor wie een postwissel moet worden verzonden, worden verzocht daarbij duidelijk de adressering te vermelden.

Nogmaals wordt erop gewezen, dat een postwissel niet geïnd kan worden, wanneer de betrokkene niet in het bezit is van een schriftelijke toestemming van de Directeur.

CORRESPONDENTIE

Er wordt de aandacht op gevestigd, dat de adressering der Zondagse brieven zodanig moet zijn, dat tenminste vijf centimeter aan de bovenkant van de enveloppe voor frankering beschikbaar blijft.

SHAG

Onder de thans reeds ontvangen Kerstpakketten bevindt zich een ongeadresseerd pakje inhoudende 2 pakjes shag met vloodtjes. Wil degene, die vermoedt, dat dit pakje voor hem bestemd is, zich met zijn familie in verbinding stellen en zich daarna wenden tot de Sociaal Ambtenaar.

KERSTKAARTEN

De gedetineerden kunnen ter gelegenheid van de a.s. Kerstdagen vier kerstkaarten aan familieleden zenden. Deze kaarten kosten 7 cent per stuk. Zij mogen alleen als drukwerk verzonden worden (1½ cent).

Opgaven van het gewenste aantal kaarten dienen uiterlijk Maandagmorgen in het bezit van de censor te zijn. Deze opgaven moeten zaalsgewijze geschieden op lijsten (dus géén afzonderlijke opgaven).

Deze kaarten zullen pas in Januari a.s. van het cantingeld worden afgetrokken.

KERSTGROEN

Ten behoeve van de versiering van de verblijfzalen zal gemeenschappelijk kerstgroen (dennotakken) worden ingekocht. Het ligt in de bedoeling elke gedetineerde hiervoor f 0.20 van het cantingeld af te houden.

Zij, die tegen deze aftrek bezwaar hebben, gelieven dit mede te delen aan de Sociaal Ambtenaar, voor Maandag 12 uur a.s.

DE HEILAND

Telkens weer wordt Hij in ons geboren,
Spreekt tot vrome, spreekt tot dove oren,
Wordt een broeder ons, gaat weer verloren.

Telkens weer doen wij Hem oenzaam klagen,
Aller broeders nood en heimwee dragen,
Telkens wordt Hij aan het Kruis geslagen

Telkens weer wil God zich ons verkonden
Zoekt het hemelse het dal der zonden
Wil de Geest weer in ons lichaam menden.

Telkens weer, ja, ook in deze dagen
Nadert ons de Heiland met zijn zegen,
Onze angst en pijn, ons vrezen, klagen,
Komt Hij met zijn stille blikken tegen,
Blikken, waarop wij geen antwoord wagen,
Wijl slechts kinderogen Hem verdragen.

KERSTNUMMER

Het ligt in de bedoeling met Kerstmis een speciaal nummer van "De Schijnwerper" te laten verschijnen, waarin alleen originele bijdragen van gedetineerden worden opgenomen.

Bijdragen voor dit nummer moeten uiterlijk Woensdagmorgen 9 uur in het bezit van de Sociaal Ambtenaar zijn.

.....
PUZZLE-RUBRIEK

Toen wij in het vorige nummer van "De Schijnwerper" bij wijze van bladvulling een prijsvraag opnamen, hadden wij allern minst vermoed, dat de belangstelling hiervoor zó groot zou zijn. Tientallen goede oplossingen zijn bij de Redactie binnengekomen. Hierin meenden wij een fingerwijzing te moeten zien, vandaar dat we voortaan regelmatig met een puzzle-rubriek zullen komen.

De beschikbaar gestelde sigaar werd na loting gewonnen door de Heer Gustaffson!

En hier volgt de nieuwe prijsvraag:

----- . . .	teer
. ----- . . .	term
. . . ----- . .	giel
. . . . ----- .	meer
. -----	raad
. . . . ----- .	rien
. . . ----- . .	leer
. . . . ----- . . .	geld
-----	geel

Door de letters van de bovenstaande woorden om te zetten en aan elk één der volgende letters

e - e - k - n - n - r - r - w - ij

toe te voegen, zodat de nieuwe woorden worden gevormd, ontstaat op de rij streepjes van boven naar beneden een beroep.

Oplossingen dienen voor 22 December a.s. te worden ingezonden aan de Sociaal-Ambtenaar. Als prijzen zijn beschikbaar gesteld een goede sigaar en enkele sigaretten.

.....
TECHNISCHE SNUFJES

In Louisiana zijn een aantal Duitse werkstukken bijeengebracht, die als studiemateriaal dienen voor de bouw van een hydrogeneerfabriek voor steenkool en voor de bereiding van synthetische benzine. Eén werkstuk is een buisvormig vat van een zeer bijzondere constructie, dat extra hoge drukken kan weerstaan en veel lichter en sneller is te fabriceren dan gewone dikwandige vaten, die tot dusver voor dit doel moesten worden gebruikt.

Binnenin bevindt zich een chroomstalen buis van een wanddikte van 20 mm. Deze is omwonden met een gegolfde stalen band van 79 mm breedte en 8 mm dikte. De binnen-buis wordt gemonteerd in een reusachtige draaibank. Vervolgens wordt de band door elektrische weerstandsverhitting op de buis gewonden; direct na het opwinden wordt de band met saamgeperste koude lucht en vervolgens met koud water afgekoeld. In totaal worden 14 lagen om de buis gewikkeld en wel zo, dat opeenvolgende windingen precies aansluiten en dat over elkaar liggende delen in elkaar sluiten. Deze buis is veel sterker dan een uit één stuk gesmeede buis en kan in veel kortere tijd klaar worden gemaakt. Bovendien is gebruik van relatief zeldzame extra zware smidsperson geheel overbodig. De tentoongestelde buis heeft een middellijn van 60 cm en een lengte van 18 meter. Behalve voor genoemde doeleinden worden dergelijke buizen ook gebruikt voor de synthese van methanol en ammoniak.

(Economische Voorlichting)